

Emilian BebelUniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID 0009-0009-1085-8847

Kanał na YouTube „Historia Bez Cenzury” nowoczesną formą edukacji historycznej

Wprowadzenie

Przyzwyczajeni jesteśmy do tradycyjnych form poznawania przeszłości Polski i świata, ważnych dat oraz wydarzeń, które wywarły wpływ na cywilizację, kulturę oraz naszą egzystencję. Z podręczników, skryptów i książek poznajemy również życiorysy ludzi, którzy wpłynęli na losy naszej ojczyzny, Europy i świata. Oprócz zajęć lekcyjnych oraz uniwersyteckich ćwiczeń, konwersatoriów, wykładów, seminariów, historię poznajemy podczas dodatkowych zajęć, wycieczek czy rajdów. Jednak wraz z rozwojem nowych technologii cyfrowych, a zwłaszcza wraz z powstaniem i rozpowszechnieniem Internetu, zaczęto tworzyć nowatorskie programy nauczania oraz audycje edukacyjne. Internet ułatwił dostęp do źródeł historycznych, zasobów archiwalnych i zbiorów bibliotecznych. Zaczęły również powstawać strony, witryny, portale, blogi, kanały, podcasty, gdzie udostępniane są materiały edukacyjne, w tym historyczne. Internet stał się doskonałą przestrzenią do poznawania historii. Pomaga również w jej nauczaniu¹. I chociaż udostępniane w sieci materiały niekiedy nie odbiegają zasadniczo od podstawy programowej realizowanej w szkołach i na wyższych uczelniach, to zwraca uwagę nietypowa forma przekazywania wiedzy historycznej, np. przez kanały

¹ Zob. m.in.: K. Jurek, *Internet w pracy nauczyciela historii*, „Wiadomości Historyczne” 2001, nr 4, s. 212-219; Z. Osiński, *Edukacja historyczna w Internecie – mrzonki czy realne możliwości?*, „Wiadomości Historyczne” 2007, nr 1, s. 5-11; tenże, *Internetowe zasoby dla nauczycieli historii*, „Wiadomości Historyczne” 2011, nr 3, s. 15-20; W. Sieradzan, *Internetowe portale historyczne*, „Wiadomości Historyczne” 2007, nr 1, s. 28-31; M. Sośnierz, *Historyczne gry komputerowe – przewodnik dla nauczycieli*, „Wiadomości Historyczne” 2011, nr 3, s. 30-38; J. Wojdon, *Gry, które uczą historii*, „Edukacja Medialna” 2002, nr 1, s. 45-49.

tworzone na platformie (serwisie społecznościowym) YouTube. Na zawartość treściową takich kanałów składają się głównie krótkie filmy, które często w niekonwencjonalny sposób, poprzez szybki i spłycony tok narracji oraz żartobliwy styl wypowiedzi, traktują o ludziach i wydarzeniach historycznych, które na ogół uważane są za poważne, a często tragiczne.

Jednym z przykładów jest edukacyjny kanał „Historia Bez Cenzury”, założony na platformie YouTube. Jego twórcy w dość osobliwy sposób pomagają zrozumieć użytkownikom różne historyczne zawiłości. Czynią to w sposób żartobliwy, a czasami wręcz prześmiewczy, podając przy tym mnóstwo ciekawostek historycznych, których nie znajdziemy w podręcznikach i skryptach. Działalność twórców kanału wzbudza często kontrowersje i znajduje wielu przeciwników, np. wśród historyków, a nawet blogerów historycznych oraz dziennikarzy, przyzwyczajonych do bardziej tradycyjnych form poznawania przeszłości. Kanał ma również swoich zwolenników, i to nie tylko wśród młodzieży. Z filmów udostępnianych na kanale „Historia Bez Cenzury” korzystają także nauczyciele przygotowujący się do zajęć, którzy na ogół wyrażają o nim pozytywne opinie. Podkreślają, że dzięki kilkunastominutowym filmom Wojciecha Drewniaka², uczniowie zaczęli interesować się życiem swoich przodków oraz lepiej i szybciej przyswajać mało atrakcyjną dla młodego pokolenia wiedzę historyczną.

W artykule dokonano charakterystyki jednego z najpopularniejszych w Polsce kanałów historycznych dostępnych na platformie YouTube „Historia Bez Cenzury”. Chociaż platforma ta służy głównie rozrywce³, to wykorzystywana jest także w edukacji⁴. Omówiony w artykule kanał jest przykładem nowoczesnej, pozaszkolnej formy edukacji w *social mediach*. W artykule ukazano go na tle innych historycznych kanałów filmowych dostępnych na YouTube: „Thra-shingMadPL”, „Zakazane Historie” i „IrytujacyHistoryk”.

² O Wojciechu Drewniaku i kanale „Historia Bez Cenzury” zob.: A. Barańska-Szmitko, *Wizerunek Wojciecha Drewniaka w jego książkach „Historia Bez Cenzury”*. Dyskursywna analiza cech wizerunkowych „pasjonat” oraz „ma dużą wiedzę historyczną”, w: *Metody badania komunikacji i mediów. Perspektywa teoretyczna i analityczna*, pod red. A. Barańskiej-Szmitko, Łódź 2021, s. 282-307; też, *Czy przystępna wypowiedź eksperta umniejsza jego autorytet? Wizerunek Wojtki Drewniaka na podstawie wypowiedzi umieszczanych na kanale YouTube „Historia bez Cenzury”*, w: *Badanie komunikacji/projektowanie komunikacji*, vol. 3, pod red. M. Grech, K. Lachowskiej, K. Olendra, A. Siemes, Wrocław 2020, s. 179-195; też, *Relacja między dyskursem popularnonaukowym w serwisie YouTube a wizerunkiem vlogera na przykładzie prowadzących kanały „Historia Bez Cenzury” oraz „Irytujący Historyk”*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura” 2020, nr 2, s. 62-77; A. Wójcik, *Językowe i pozajęzykowe mechanizmy kształtowania pamięci zbiorowej w popularnonaukowym programie „Historia bez Cenzury”*, „Stylistyka” 2019, nr 28, s. 247-264.

³ Zob. m.in. M. Sternicka, *Cyberprzestrzeń jako dostawca rozrywki oraz miejsce autokreacji – na przykładzie serwisu internetowego YouTube*, w: *Małe tęsknoty? Style życia w czasie wolnym we współczesnym społeczeństwie*, red. nauk. W. Muszyński, Toruń 2009, s. 84-95.

⁴ Zob. m.in.: K. Maciejak, *YouTube w edukacji. Strategie nadawcze wideoblogerów*, Kraków cop. 2018; D. Żółtowski, *YouTube w edukacji polonistycznej. Rekonesans*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2019, nr 4, s. 318-323.

Artykuł powstał z wykorzystaniem metody analizy jakościowej zawartości mediów internetowych. Ważna okazała się także metoda analizy i interpretacji filmu (analiza tekstualna, narratologiczna, analiza dźwięku i obrazu)⁵.

Artykuł przybliży proces powstawania kanału „Historia Bez Cenzury”, jego twórców, zamieszczane treści i formy przekazu. Analizie poddano też pozytywne i negatywne opinie użytkowników. Podstawą do przygotowania artykułu były dane statystyczne⁶, wywiady z twórcami kanału, komentarze i recenzje jego zwolenników i krytyków oraz inne źródła internetowe.

Wybrane kanały edukacyjne o tematyce historycznej na platformie YouTube

Opisane poniżej kanały dostępne w serwisie YouTube różnią się własnym stylem przedstawiania materiałów historycznych. Zauważyć bowiem można wzrastającą liczbę użytkowników Internetu zainteresowanych treściami historycznymi, prezentowanymi w coraz bardziej kreatywny i nowoczesny sposób.

Kanał „ThrashingMadPL” prowadzi youtuber i streamer Arkadiusz Michalski. Na platformie YouTube kanał funkcjonuje od 1 lutego 2013 roku. Michalski realizuje i udostępnia użytkownikom kanału cykl filmów historyczno-edukacyjnych pt. *Historia na szybko*. Wyróżniającą się cechą „ThrashingMadPL” są animacje w formie rysunkowej. Są one lepiej przyswajane przez odbiorców, niż tradycyjne grafiki z mapami i postaciami. Ich autorem jest sam twórca kanału⁷.

Arkadiusz Michalski chciał uatrakcyjnić i unowocześnić odbiór przekazywanych treści historycznych tworząc rysunkowe postacie. Jak podkreślił w wywiadzie z doktorem historii i publicystą z serwisu Histmag.org, Tomaszem Leszkowiczem:

Pomysł sam pewnego dnia wpadł do głowy. Prowadziłem wtedy swój kanał już 2 lata i ponieważ oglądałem głównie anglojęzyczny YouTube, zauważyłem wzrost popularności materiałów edukacyjnych. Od zawsze interesowałem się historią, miałem także doświadczenie w rysowaniu map (głównie w ramach hobby na stronie alternatethehistory.com). Stwierdziłem więc, że w formie filmu będę w stanie dużo lepiej pokazać zmiany granic niż jakakolwiek statyczna mapa z atlasu historycznego. Obawiałem się, że sama mapa i narracja mogą być niewystarczające, aby przykuć uwagę widza. Pojawił się więc pomysł postaci⁸.

⁵ Szerzej zob.: J. Aumont, M. Marie, *Analiza filmu*, Warszawa 2011; J. Aumont, *Interpretacja filmów*, Warszawa 2021.

⁶ Podane w artykule dane statystyczne, np. liczba wejść, wyświetleń, subskrybentów, zamieszczonych materiałów pochodzą z 26 lipca 2025 roku.

⁷ ThrashingMadPL, <https://www.youtube.com/@ThrashingMadPL>, [dostęp: 26 lipca 2025].

⁸ A. Michalski, ThrashingMadPL. „Historia na Szybko” szczegółowo i dogłębnie, rozm. przepr. T. Leszkowicz, <https://histmag.org/ThrashingMadPL-Historia-na-Szybko-szczegolowo-i-doglebnie-15616>, [dostęp: 10 lipca 2025].

Kanał „ThrashingMadPL” ma duże zasięgi wyświetleniowe. Najpopularniejszym filmem jest *Ukraina i Rosja – Historia na mapach i tezy Putina*, który uzyskał już ponad 3,2 mln wyświetleń⁹.

Do nowoczesnego sposobu przekazywania wiedzy historycznej przekonali się również odbiorcy filmów Arkadiusza Michalskiego, którzy w komentarzach wyrażają swoje poparcie dla projektodawcy. Oto jeden z nich: „Wspaniała lekcja historii. Muszę przyznać, że nigdy nie lubiłem historii, ale teraz widzę, że to było spowodowane nieodpowiednimi nauczycielami. Trzeba umieć przekazać historię, żeby nie zanudzić i zniechęcić do niej. Dziękuję”¹⁰.

Kanał ma 153 tys. subskrybentów i ponad 48,1 mln wyświetleń ze wszystkich materiałów. Arkadiusz Michalski opublikował już 678 filmów¹¹.

„Zakazane Historie”¹², to jeden z najbardziej znanych kanałów historycznych na polskim YouTube. Prowadzony jest przez doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie historii Leszka Pietrzaka. Twórca kanału wykształcenie zdobył w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Był pracownikiem Instytutu Pamięci Narodowej, analitykiem Urzędu Ochrony Państwa, członkiem Komisji Weryfikacyjnej Wojskowych Służb Informacyjnych. Pracował również w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego. Obecnie jest wykładowcą akademickim. Każda wykonywana przez niego praca wpływała na wzrost doświadczenia zawodowego, które okazało się przydatne do realizacji późniejszych zamierzeń, m.in. do nauczania historii¹³. Leszek Pietrzak jest historykiem nie tylko z wykształcenia, gdyż poznawanie przeszłości stanowi jego życiowe hobby. Właśnie dlatego lubi dzielić się zdobytą wiedzą i pasją do historii. Postęp technologiczny i powstanie takich platform jak YouTube, pozwoliły mu rozszerzyć możliwości przekazywania wiedzy historycznej. Zachęcając użytkowników do korzystania z prowadzonego przez siebie kanału powiedział: „Mówimy tutaj o wielu wydarzeniach, jakie miały miejsce w XX wieku w Polsce i na świecie. Nie znajdziecie ich w podręcznikach, ani w historycznych opracowaniach. Swoje tematy dobieramy tak, aby pomogły nam one lepiej zrozumieć zjawiska i procesy, z jakimi mamy dzisiaj do czynienia”¹⁴. Ujawnione dokumenty, zatarte fakty, czy propagandowa fikcja, to wszystko jest objaśniane i ukazywane w materiałach Leszka Pietrzaka na kanale „Zakazane Historie”.

Nowe wideo pojawia się cyklicznie, podobnie jak w ramówkach telewizyjnych. W każdy piątek dodawane są premiery opowieści historycznych. Natomiast od poniedziałku do czwartku pojawiają się *shortsy* (specjalna usługa w serwisie YouTube do tworzenia, udostępniania i oglądania krótkich filmów, trwających 60 sekund lub krócej). Ich tematyka jest różnorodna. Leszek Pietrzak porusza

⁹ *Ukraina i Rosja – Historia na mapach i tezy Putina*, <https://www.youtube.com/watch?v=ArIeZpKUvlg>, [dostęp: 26 lipca 2025].

¹⁰ Tamże.

¹¹ *ThrashingMadPL...*

¹² *Zakazane Historie*, <https://www.youtube.com/@Zakazanehistorie>, [dostęp: 26 lipca 2025].

¹³ *Leszek Pietrzak*, <https://nakanapie.pl/autorzy/leszek-pietrzak>, [dostęp: 10 lipca 2025].

¹⁴ *Zakazane Historie...*

głównie wątki historii XX wieku. Można znaleźć informacje dotyczące Polski w okresie II wojny światowej, jak i dowiedzieć się o czasach PRL-u. Ponadto w nagraniach dostępnych na kanale ukazywana jest historia innych państw, takich jak: Wielka Brytania, Stany Zjednoczone, Niemcy, Izrael, Francja czy Rosja. Przybliżane są także sylwetki bohaterów i antybohaterów, którzy zapisali się na kartach historii.

Zainteresowanie kanałem jest widoczne chociażby na podstawie liczby subskrybentów, których jest ok. 455 tys. „Zakazane Historie” powstały stosunkowo niedawno, bowiem 28 maja 2018 roku. Pomimo krótkiego okresu funkcjonowania, w bibliotece kanału można znaleźć już 954 filmy, a łączna liczba ich wyświetleń to ponad 104 mln odsłon¹⁵. Najpopularniejsze filmy Leszka Pietrzaka to: *Armia gwałcicieli* (2 mln wyświetleń); *Dlaczego Brytyjczycy ukrywają prawdę o polskiej historii* (1,6 mln); *Zdraycy z Katynia* (1,6 mln); *Zapomniana zdrada górali* (1,3 mln); *Jedna z największych zagadek XX wieku. Tajemnicza mapa Gomberga* (1,2 mln); *Jak Żydzi kolaborowali z Niemcami w okupowanej Polsce* (1,2 mln); *Wołyńska zagłada Polaków* (1,1 mln)¹⁶.

Ostatnim omówionym w tym artykule konkurentem „Historii Bez Cenzury” jest „IrytujacyHistoryk”. Jak mówi twórca kanału Jakub Czerwiński:

Kanał o historii od historyka. Kocham starocie, interesuje mnie wszystko co podejdzie pod rękę, dlatego poruszam szerokie spektrum tematów. Jeśli interesują cię stare samochody, rzeczy po martwych ludziach, wątpliwej proveniencji broń, trefne fanty i niesamowite historie sprzed wielu dekad, to nie tylko oglądaj – naśladuj i ciesz się przygodą!¹⁷.

Jakub Czerwiński jest historykiem, absolwentem III Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Piotrkowie Trybunalskim i Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, filia w Piotrkowie Trybunalskim. Stworzył i dowodzi Jednostką Strzelecką 1031. Był pracownikiem Polskiej Grupy Zbrojeniowej¹⁸.

Filmy Jakuba Czerwińskiego różnią się od materiałów poprzedników tym, że twórca nie ogranicza się tylko do poznawania wydarzeń i osób. Omawia również stare przedmioty i broń. Pokazuje miejsca związane z wydarzeniami historycznymi oraz budowlę, które niegdyś miały znaczący wpływ na konkretne zjawiska czy wydarzenia. Seria takich filmów nosi tytuł *Wypad w teren*. Ich konstrukcja polega na tym, że na początku materiału twórca podaje informacje związane z omawianymi lokalizacjami, a później przedstawia je w materiale wideo.

Podział na kategorie zamieszczanych filmów jest widoczny. Możemy wyróżnić takie playlisty, jak: *Maszyny wojskowe*, *Broń*, *Klasyczna motoryzacja*,

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ *IrytujacyHistoryk*, <https://www.youtube.com/@IrytujacyHistoryk>, [dostęp: 26 lipca 2025].

¹⁸ J. Czerwiński, *Jakub Czerwiński. Jesteśmy od tego, aby wychować ludzi. Rozmowa z dowódcą Jednostki Strzeleckiej 1031*, rozm. przepr. (mb), <https://gazetatrybunalska.info/2018/05/jakub-czerwinski-jestesmy-od-tego-aby-wychowac-ludzi-rozmowa-z-dowodca-jednostki-strzeleckiej-1031/>, [dostęp: 19 lipca 2025].

Szpej (na temat odzieży wojskowej), *Jak wyglądał* (przedstawia różne zjawiska, instytucje itp.), *Nasze male muzeum* (zawiera filmy, w których zachodzi największa interakcja między widzami, a youtuberem, m.in. poprzez tworzenie wspólnego muzeum) oraz wspomniane wcześniej filmy z serii *Wypad w teren*. Na kanale dostępna jest jeszcze jedna zakładka *Inne filmy*, gdzie użytkownik znaleźć może pozostałe materiały, niepasujące do wymienionych *playlist*.

Jakub Czerwiński na kanale „IrytujacyHistoryk” porusza jak widać bardzo różnorodne tematy. O jego filmach wypowiedział się Andrzej Turczyn, znawca i „miłośnik” broni palnej:

Ciągle coś nowego można odszukać w Internecie. Kilka dni temu kolega podesłał mi link do kanału na YouTube „IrytujacyHistoryk”. Kanał o historii, a jakże, ale pośród tej historii całkiem sporo miejsca jest o broni palnej. Oglądanie rozpocząłem od odcinka o pistolecie VIS. Oklepana sprawa – myślałem – ale zerknę co ciekawego. Usłyszałem, a nawet zobaczyłem całkiem ciekawe informacje i zdjęcia. Historia pistoletu VIS mi się rozszerzyła. Sprawilo to, że nie oglądawszy pozostałych odcinków, kilka ciepłych słów [...] zamieszczam¹⁹.

Podobnie jak w przypadku poprzednio omówionych kanałów, tak samo i „IrytujacyHistoryk” pod materiałami, w sekcji komentarzy zbiera pozytywne opinie. Jest to także widoczne w liczbie odsłon, która wynosi 88,2 mln oraz subskrybentów (ok. 269 tys.). Na kanale dostępnych jest 449 filmów²⁰. Najpopularniejszy film pt. *Co stało się z niemiecką bronią po wojnie?* ma już ponad 1,7 mln wyświetleń²¹.

Jakub Czerwiński liczy na kontakt z internautami i dzieli się z nimi pomysłami na dalsze prowadzenie kanału. W szkołach i na uczelniach często powtarza się, że ważna jest współpraca między uczniami a nauczycielami. Dlatego „IrytujacyHistoryk” jest swego rodzaju „internetowym belfrem”.

„Historia Bez Cenzury” – twórcy, zawartość, stylistyka i statystyka

Mimo stale zwiększającego się grona użytkowników, omówione powyżej kanały nie mogą się równać zasięgami oraz popularnością z hegemonem wśród historycznych youtuberów „Historią Bez Cenzury”. Pomysłodawcą kanału „Historia Bez Cenzury” był Tomasz Okoń. Pracując jako operator w telewizji nagrywał program, w którym występował historyk z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zdaniem Tomasza Okonia był on mało przekonujący i nie potrafił zainteresować widzów zagadnieniami historycznymi. Następnego dnia mężczyźni przypadkiem spotkali się i po kilku chwilach Okoń zauważył, że styl, w jakim historyk opowiadał ciekawostki (treść ta sama, co w programie)

¹⁹ A. Turczyn, *Na you tube IrytujacyHistoryk o broni palnej nadaje całkiem ciekawie*, <https://trybun.org.pl/2017/08/23/na-you-tube-irytujacyhistoryk-o-broni-palnej-nadaje-calkiem-ciekawie/>, [dostęp: 10 lipca 2025].

²⁰ *IrytujacyHistoryk...*

²¹ *Co się stało z niemiecką bronią po wojnie?*, <https://www.youtube.com/watch?v=nPIu4Ls2YaM>, [dostęp: 26 lipca 2025].

jest bardziej ekspresyjny i żywiołowy, dzięki temu wydał mu się ciekawszy. Po tym doświadczeniu przyszedł twórca internetowy stwierdził, że do zainteresowania historią szerszego ogółu potrzebny jest większy temperament i bardziej luźne podejście do tematu (mniej języka akademickiego, dat i zbędnych, nieinteresujących informacji). Zanim jednak wystartował z działalnością w *social mediach*, zbierał doświadczenia w telewizji przy produkcjach filmowych i realizacjach reklamowych²².

Wkrótce Tomasz Okoń wyszedł z inicjatywą, aby stworzyć miejsce do przedstawiania historii w oryginalny sposób. Odpowiednią do tego platformą okazał się YouTube, który pozwala wyrażać swoje twórcze „ja”. Efekty dodawane w fazie postprodukcji mogą być postrzegane jako przejaw kreatywności, co wynika z rosnącej popularności zaawansowanych efektów, animacji, oraz stylów, które wcześniej były dostępne głównie w produkcjach kinowych. Prowadzi to do powstania różnorodnych stylów prezentacji treści²³. Okoń przyznał jednak, że sam nie potrafiłby oddać tego, co chciał uzyskać. Dlatego poszukiwał osoby, która odznaczałaby się charyzmą i darem do opowiadania. Kimś takim okazał się Wojciech Drewniak, który w drodze castingu został prowadzącym kanał.

Obecnie większości użytkowników „Historia Bez Cenzury” kojarzy się właśnie z Wojciechem Drewniakiem, ponieważ to on na ogół pojawia się w filmach, nie licząc odcinków specjalnych, takich jak np. *10 lat – historia Historii bez Cenzury*. W wywiadzie z Agnieszką Kasperską z „Dziennika Wschodniego” Wojciech Drewniak podkreślił, że jest historykiem z wykształcenia: „Jestem magistrem historii. Fascynacja historią zaczęła się jednak już dawno temu. Prawdopodobnie w momencie obejrzenia po raz pierwszy „Sensacji XX wieku”. A później, miałem szczęście trafić na świetnych nauczycieli i finalnie trafiłem na studia w Lublinie czego absolutnie nie żałuję”²⁴.

Po tym jak Tomasz Okoń ogłosił, że poszukuje prowadzącego do swojego projektu, spośród ok. 100 zgłoszeń, wyróżniającym się było to nadesłane przez Wojciecha Drewniaka. Okoń zobaczył zdjęcie lubelskiego historyka, które przypominało mu postać szalonego naukowca z *Powrotu do przyszłości*²⁵. Dodatkowo zorganizował mały casting, polegający na tym, że uczestnicy musieli pokazać swoje umiejętności retoryczne, opowiadając i przedstawiając przed kamerą historię Bolesława Chrobrego. Tematyka związana z pierwszym królem Polski nie była przypadkowa, bowiem Okoń miał już w planach, że to właśnie o tym władcy nakręci pierwszy odcinek. Swoim „występem” Wojciech Drewniak całkowicie

²² *10 lat – historia Historii bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=fE8xDERavAI>, [dostęp: 17 lipca 2025].

²³ A. Ciesiołka, *YouTube jako nowe źródło wiedzy*, „Neodidagmata” 2018, nr 36/37, s. 110.

²⁴ W. Drewniak, *Pan od historii. Bez cenzury. Rozmowa z Wojciechem Drewniakiem*, rozm. przepr. A. Kasperska, <https://www.dziennikwschodni.pl/lublin/pan-od-historii-bez-cenzury,n,1000251558.html>, [dostęp: 17 lipca 2025].

²⁵ *Powrót do przyszłości* – amerykański film przygodowy i fantastyczno-naukowy z 1985 roku w reżyserii Roberta Zemeckisa. Zob. *Powrót do przyszłości*, w: *Wikipedia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Powr%C3%B3t_do_przysz%C5%82o%C5%9Bci, [dostęp: 18 lipca 2025].

przekonał do siebie przyszłego współpracownika. Zaraz po nagraniach rozpoczęli „wspólną przygodę”²⁶. Na pytanie zadane przez dziennikarza z „Głosu Świdnika”: „Skąd wytrzasnął Pan «Wyłupiastego», czyli Wojciecha Drewniaka, który występuje w filmach?” Tomasz Okoń odpowiedział:

Z castingu. Zgłosiło się 80, może nawet 100 chętnych. Warunek był jeden – wykształcenie historyczne. Każdy dostał zadanie przedstawienia przed kamerą krótkiej informacji o Bolesławie Chrobrym, ale kiedy zobaczyłem zdjęcie Wojtka, od razu wiedziałem, że się nada. Ma chłopak w sobie to „coś”. [...] Z wyglądu przypomina dr. Emmetta Browna z filmu „Powrót do przyszłości” i tak miało być. Wojtek zresztą nie tylko prowadzi filmy, ale także pisze do nich teksty. Przy wspomnianym Bolesławie Chrobrym przypomniał mi, że za panowania tego władcy, karę za cudzołóstwo wybierał sobie sam podpadnięty. Dostawał nóż i do wyboru: podcięcie sobie żył lub przybicie genitaliów do deski. Dużo to mówi o kolorystyce epoki. To była zresztą pierwsza informacja, jaką postanowiłem przekazać w naszym programie²⁷.

Później do obsady programu dołączyli Marta Zalewska i Paweł Chilczuk²⁸; ten drugi znał się z Wojciechem Drewniakiem z czasów studenckich. Zadaniem Chilczuka jest *research*, czyli wyszukiwanie informacji, a także sprawdzanie źródeł i ich wiarygodności. Na pytanie jak wygląda *research* Paweł Chilczuk odpowiedział, że rozpoczyna go od wizyty w Bibliotece Głównej UMCS i do przygotowania jednego odcinka przegląda od kilku do kilkunastu pozycji:

To przypomina pisanie referatu na studiach, co zdarzało nam się regularnie robić. Odcinki wychodzą raz w tygodniu, więc dokładnie tyle musi trwać *research* – czasem krócej, a czasem nieco dłużej. Scenariusze do odcinków mają na ogół cztery strony A4, *research* jest średnio dwa razy dłuższy. Zaczyna się zwykle od wizyty w Bibliotece Głównej UMCS, więc kontakt z Alma Mater mamy cały czas. Potem książki trzeba wnikliwie przejrzeć. Problemem zazwyczaj jest nadmiar informacji i decyzja, co powinniśmy włączyć do odcinka. Pierwszego wyboru dokonuję, robiąc *research*, a kolejne cięcia robi Wojtek, przygotowując scenariusz. Wiadomo, że są osoby, które chciałyby, żeby nasze odcinki były znacznie dłuższe. Staramy się jednak zachować złoty środek pomiędzy długością odcinka, a liczbą zawartych w nim informacji i stworzyć coś, co nie będzie długim i nudnym wykładem, ale „pigułką”, która zachęci do dalszego, samodzielnego pogłębiania wiedzy. Niestety, może się to wiązać z pewnymi zarzutami ze strony środowiska naukowego, bo niejednokrotnie wieloletnie badania jakiegoś profesora potrafimy streścić w kilka minut, stosując przy tym pewne uproszczenia. Wymaga tego jednak formuła programu²⁹.

²⁶ 10 lat – historia...

²⁷ T. Okoń, *O historii bez cenzury*, rozm. przepr. J. Mazur, <https://glosswidnika.pl/o-historii-bez-cenzury/>, [dostęp: 18 lipca 2025].

²⁸ *Historia Bez Cenzury dla CDV! Formatowanie obywatela? Poznaj historię edukacji – bez cenzury!*, <https://cdv.pl/aktualnosci/jubileusz/historia-bez-cenzury-dla-cdv/>, [dostęp: 23 lipca 2025].

²⁹ W. Drewniak, P. Chilczuk, *Research zaczynamy zwykle od wizyty w Bibliotece Głównej UMCS*, rozm. przepr. K. Skąlecka, <https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,4622,research-zaczynamy->

Kanał „Historia Bez Cenzury” został założony 6 grudnia 2013 roku. Natomiast pierwszy odcinek udostępniono 12 grudnia tegoż roku. Już tytuły pierwszych filmów dawały jasno do zrozumienia użytkownikom, że nie będzie to forma przystępna dla wszystkich, ponieważ zawierały w sobie sformułowania powszechnie uważane za obraźliwe, np. „ciota” w odniesieniu do ostatniego króla Polski, Stanisława Augusta Poniatowskiego:

„Ciota” oznacza mężczyznę zniewieściałego, niezdecydowanego i nieporadnego. Dokładnie taki był Stanisław August Poniatowski. Mówi się, że Poniatowski był władcą tak słabym, że własny naród go nienawidził, a z kolei jego jedynym talentem było trwonienie pieniędzy. W odcinku „Ciota na tronie” odkrywamy karty z życia SAP³⁰.

Twórcy kanału często używają kolokwialnego języka i w bezpośredni sposób zwracają się do widzów. Nie zawsze taki sposób przedstawiania historii odpowiada naukowcom, nauczycielom, studentom czy ogólnie pasjonatom tej dziedziny wiedzy, przyzwyczajonym do tradycyjnego ukazywania wydarzeń z przeszłości. Wojciech Okoń w jednym z wywiadów przyznał: „Mówimy o rzeczach, o których nauczyciele czasami wstydziłoby się wspomnieć”³¹. Realizowane są też odcinki anglojęzyczne, np. dotyczące czasów II wojny światowej, bo jak podkreślił Okoń: „Jako naród mamy wspaniałą historię, którą powinniśmy pokazywać światu”³².

Jak wspomniano powyżej, dla osób, które nie popierają nowatorskich metod podejścia do poznawania historii, sposób przedstawiania na kanale treści bywa często niezadowolający, ponieważ nie brakuje potocyzmów, przekleństw, a nawet wulgarnych żartów dotyczących prezentowanych postaci, w tym władców, dworzan, a nawet osób zajmujących wysokie stanowiska w hierarchii kościelnej, jak np. papież. Tomasz Okoń powiedział: „Chcemy mówić swobodnym językiem, poruszać tematy obyczajowe. Pokazywać bohaterów kolejnych odcinków jako ludzi z krwi i kości, bo ich emocje miały wpływ na bieg historii”³³. Twórcy „Historii Bez Cenzury” zdawali sobie sprawę, że takie podejście do poznawania historii może się spotkać z krytyką, dlatego już na wstępie pierwszego filmu umieścili informację o treściach niecenzuralnych, która do dziś poprzedza każdy odcinek: „Ostrzeżenie! Program zawiera treści nieodpowiednie dla dzieci oraz

zwykle-od-wizyty-w-bibliotece-glownej-umcs,149311.chtm, [dostęp: 18 lipca 2025].

³⁰ *Ciota na tronie – Stanisław August Poniatowski. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=FKUBLLn3czU>, [dostęp: 18 lipca 2025].

³¹ T. Okoń, *1,6 mln subskrybentów i historia bez cenzury. Skąd ten sukces na YouTube?*, rozm. przepr. Ł. Oplątek, <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,30861963,1-6-mln-subskrybentow-i-historia-bez-cenzury-skad-ten-sukces.html>, [dostęp: 23 lipca 2025].

³² T. Okoń, W. Drewniak, *Autorzy kanału „Historia bez cenzury”. Polacy mają się czym chwalić*, rozm. przepr. K. Jasiński, <https://www.polskieradio.pl/10/3963/Artykul/1486743,Autorzy-kanału-Historia-bez-cenzury-Polacy-maja-sie-czym-chwalic>, [dostęp: 18 lipca 2025].

³³ Tamże.

kontrowersyjne skróty myślowe. Jeśli jest to dla Ciebie, poważny problem, zrezygnuj z dalszego oglądania...choć pewnie będziesz żałować”³⁴.

Niewielu historyków odważyłoby się na to, aby stworzyć taki format przedstawiania faktów. Historia bowiem odnosi się bardzo często do tragicznych losów w dziejach ludzkości. Mimo to osoby odpowiedzialne za kanał, nowatorskim podejściem do poznawania historii postanowiły zwrócić uwagę użytkowników. Jak przyznali twórcy, określenie ich kanału jako „historyczny tabloid” wcale nie jest dalekie od prawdy. Wojciech Drewniak w jednym z wywiadów powiedział:

Na samym początku razem z Tomkiem i Pawłem zdecydowaliśmy się oprzeć naszą pracę na takiej osi: przemoc-seks-pieniądze. To jest coś, co ludzi interesuje i nie zmienimy tego. Tabloidy też na tym bazują. Prawda jest taka, że historia kręci się wokół tych tematów. To nawet nie są często wątki poboczne jakichś wydarzeń. Dużo więcej konsekwencji politycznych było czasem wokół romansów niż ważnych bitew. Warto, żeby ludzie to wiedzieli³⁵.

W wielu odcinkach w żartobliwym tonie odnoszono się do kwestii powszechnie uważanych za nieprzyzwoite. W odcinku o królu Polski, Stanisławie Auguste Poniatowskim, użyto np. sformułowań: „W Petersburgu poznał Katarzynę, przyszlą carycę Rosji, która podobno nie była za piękna, ale w ogóle mu to nie przeszkadzało. Zakochał się w niej taką pierwszą, prawdziwą miłością. Ona zresztą też potrzebowała czulego kochanka, bo jej mąż Piotr lubił ją po prostu czasami pobić”³⁶. Do takich żartów często dołączana jest prześmiewcza grafika, bądź parodiowane scenki.

Kontrowersyjność niesie jednak za sobą konsekwencje. Większość widzów pozytywnie przyjęła dowcipy „bez cenzury”, ale znaleźli się również ich przeciwnicy, którzy krytycznie wypowiedzieli się o nadmiernym używaniu humoru i niecenzuralnego słownictwa: „Bardzo fajne i interesujące, ale używanie słowa «ciota» jest mega nie na miejscu wg mnie”³⁷.

Twórcy do krytyki podchodzą z rezerwą, tłumacząc, że do historii należy mieć szacunek, ale opowiadać o niej tak, jak rozmawia się ze sobą na co dzień, bo inaczej stanie się nudna i nieprzyswajalna. Swoje zdanie na ten temat wyraził Wojciech Drewniak, który jest zwolennikiem „przemycania” do filmów różnorodnych żartów, ale uważa, że istnieją wyjątki:

Jestem zdania, że do historii powinno się dokładać żarty. Ale [...] nie ma sensu dokładać humoru np. [...] o Powstaniu Warszawskim. Są jednak pewne grani-

³⁴ *Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/@HistoriaBezCenzuryMB>, [dostęp: 18 lipca 2025].

³⁵ W. Drewniak, *Opowiada o historii Polski bez cenzury. Nie bez powodu jego filmy pokazują na lekcjach*, rozm. przepr. M. Drozdek, <https://ksiazki.wp.pl/opowiada-o-historii-polski-bez-cenzury-nie-bez-powodu-jego-filmy-pokazuja-na-lekcjach-6244232301270657a?fbclid=IwAR0D-T6KH9257xZAzDbSDxZL947ZXOZAPy7G6vWq5xjGEjLjXr-A-2R2cSI>, [dostęp: 17 lipca 2025].

³⁶ *Ciota na tronie...*

³⁷ Tamże.

ce. Aczkolwiek uważam, że powinniśmy już dawno strzepnąć trochę tej patyny i mówić o historii w sposób przede wszystkim przyswajalny. O historii da się mówić ciekawie, da się mówić w sposób zabawny, taki, który ludzi interesuje³⁸.

Dowcipy są jednak tylko ozdobnikami, dodatkami i nie stanowią o głównej fabule filmów. Przede wszystkim jest to kanał historyczny i to pojęcia, osoby oraz fakty historyczne są najważniejsze. Twórcy kanału sięgają po różne tematy. Pierwsze filmy dotyczyły polskich władców i zasłużonych Polaków, takich jak np. Bolesław Chrobry³⁹, Józef Poniatowski⁴⁰, Emilia Plater⁴¹, czy Maria Skłodowska-Curie⁴².

Blisko rok po publikacji pierwszego materiału pojawił się odcinek o zagranicznym władcy, jakim był były rzymski cesarz Kaligula⁴³. Po zaprezentowaniu sylwetek głów państw, twórcy „Historii Bez Cenzury” zaczęli podejmować inne tematy. Nawiązywali m.in. do początków państwa polskiego, okresu zaborów, historii hymnu Polski⁴⁴, rabacji galicyjskiej 1846 roku⁴⁵, czy do takich wydarzeń jak Powstanie Wielkopolskie⁴⁶. Na kanale udostępniane są również mniej poważne materiały, jak chociażby film o procesach zwierząt⁴⁷, czy seria filmów o chwytliwym tytule *Ludzie to idioci*. Przez lata kanał bardzo rozszerzył podejmowaną tematykę, jednak konwencja filmów pozostała niezmienna; zmieniło się jedynie otoczenie, ponieważ częściej nagrywa się w studiu na *green screenie*, a nie, jak miało to miejsce początkowo, w plenerze wśród zabytków⁴⁸. Największą popularnością cieszą się filmy o najgłupszych pomysłach ludzi na przestrzeni dziejów (4,9 mln wyświetleń)⁴⁹, o próbach zamachów na Adolfa Hitlera w Polsce (4,6

³⁸ W. Drewniak, *Opowiada o historii...*

³⁹ *Władca z jajami – Bolesław Chrobry. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=zQferbXrVS0>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁰ *JP100% – Józef Patriota. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=zAZVPSqSg8s>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴¹ *Dziewica bohater – Emilia Plater. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=8nE65OpyqvY&list=PL-fnyl58_Xjv0x68NLit8us4H9jM43FuP&index=3, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴² *Dziewczę z charakterem – Maria Skłodowska-Curie. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=Uw2YU9TdnOA>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴³ *Powalony bucik – Kaligula. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=NYkiSQwz048>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁴ *Jak zwyciężać mamy – historia hymnu. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=7mgUW-G-Kog>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁵ *Rznięcie szlachty – rabacja galicyjska. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=TczHnSNRNTk&list=PL-fnyl58_Xjv0x68NLit8us4H9jM43FuP&index=14, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁶ *Łomot po poznańsku – Powstanie Wielkopolskie. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=L0szPkk6bbE>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁷ *Prosię na stosie – Procesy zwierząt. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=LmZnQnwscT0>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁸ *Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/@HistoriaBezCenzuryMB/videos>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁴⁹ *Ludzie to idioci – najgłupsze pomysły w historii. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=BFYRn7o6YqU>, [dostęp: 26 lipca 2025].

mln)⁵⁰, życiu codziennym w Polsce Ludowej (4,5 mln)⁵¹ oraz przywódcy Korei Północnej Kim Ir Senie (4,2 mln)⁵². W chwili przygotowywania artykułu na kanale znajdowały się 464 filmy⁵³.

Liczba subskrypcji oraz wyświetleń wzrasta z każdym rokiem, co dobrze jest udokumentowane w statystykach kanału „Historia Bez Cenzury” na stronie YouTubers.me.

Wykres 1. Wzrost liczby subskrybentów (1 stycznia 2017 – 1 stycznia 2025)



Źródło: *Historia bez cenzury Wszystkich abonentów liczyć statystyk*, <https://pl.youtubers.me/historia-bez-cenzury/youtube-filmy-statystyka>, [dostęp: 26 lipca 2025].

W lipcu 2025 roku liczba subskrybentów wynosiła 1,83 mln⁵⁴.

⁵⁰ *Polowanie na Hitlera. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=jROGJB1YUPI>, [dostęp: 26 lipca 2025].

⁵¹ *I straszno i śmieszno – Życie codzienne w PRL. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=R7fn_jOzzfY, [dostęp: 26 lipca 2025].

⁵² *Kim był Kim? – Kim Ir Sen. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=-x9ASGFJvjg>, [dostęp: 26 lipca 2025].

⁵³ *Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/@HistoriaBezCenzuryMB/videos>, [dostęp: 26 lipca 2025].

⁵⁴ Tamże.

Wykres 2. Wzrost liczby wyświetleń (1 stycznia 2017 – 1 stycznia 2025)



Źródło: Historia bez cenzury Liczba wyświetleń wideo liczyć statystyk, <https://pl.youtube.com/watch?v=8UW0tYDQv6I>, [dostęp: 26 lipca 2025].

Książki Wojciecha Drewniaka z cyklu *Historia bez cenzury*

Kanał „Historia Bez Cenzury” stał się na tyle popularny, że nakłonił twórców do poszerzenia działalności. Wydali oni własnym nakładem serię książek o takim samym tytule jak nazwa kanału; różnią się tylko podtytułami. Ich autorem jest Wojciech Drewniak. W chwili obecnej wydanych jest siedem książek: *Historia bez cenzury* (Kraków 2016); *Historia bez cenzury 2: Polskie Koksy* (Kraków 2017); *Historia bez cenzury 3: Poland first to fight...czyli II wojna światowa* (Kraków 2018); *Historia bez cenzury 4: Średniowiecze bez trzymanki* (Kraków 2019); *Historia bez cenzury 5: I straszno, i śmieszno – PRL* (Kraków 2020); *Historia bez cenzury 6: Świry u władzy* (Kraków 2021); *Historia bez cenzury 7: Ludzie to idioci* (Kraków 2023). Każda część zawiera wybrane treści znajdujące się we wcześniej udostępnianych filmach. W książkach czytelnik znaleźć jednak może więcej ciekawostek oraz nowych postaci. Wojciech Drewniak w przedmowie do części pierwszej napisał:

Nie da się w piętnastominutowym odcinku opowiedzieć o jakimś władcy od początku do końca. Wiele ciekawych i ważnych rzeczy musimy sobie darować, żeby odcinek nie trwał dwie godziny, bo kto miałby czas to oglądać? W tej książce, drodzy Czytelnicy, dostajecie Historię Bez Cenzury w wersji full wypas⁵⁵.

Styl narracji książek jest podobny do tego z filmów. Wciąż pojawiają się wulgarne żarty i potoczne słownictwo opisujące wybranych władców, ludzi, wydarzenia czy miejsca. Same podtytuły sugerują też luźniejszy sposób przedstawiania historii. Mało kto pokusiłby się chyba o nazwanie, np. „koksem”, takich wybitnych i cenionych postaci w historii Polski, jak np.: Tadeusz Kościuszko, Jan

⁵⁵ W. Drewniak, *Historia bez cenzury*, Kraków 2016, s. 14.

Zamoyski, mjr Henryk Dobrzański ps. „Hubal” lub rtm. Witold Pilecki. Niewykluczone, że niejedna osoba pewnie nazywa ich w podobny sposób, ale w nieoficjalnej bądź poufnej rozmowie. Natomiast książki z cyklu *Historia bez cenzury* dostępne są dla wszystkich zainteresowanych czytelników w wielu księgarniach, salonach prasowych i bibliotekach. Wydawanie książek ma podobne założenie, jak filmy na YouTube: pokazać i udowodnić, że opowiadanie o ludziach i wydarzeniach z przeszłości może być ciekawe, tak samo jak czytanie o nich, bo jak napisał cytowany już wielokrotnie Wojciech Drewniak:

W Historii Bez Cenzury pokazujemy, że można inaczej opowiadać o historii. Daty? Kogo to obchodzi. Co to za różnica, czy bitwa pod Grunwaldem była w 1409, 1410 czy 1411? [...] Co takiego sprawia, że „Historia Bez Cenzury” jest ciekawa? To, że mówimy o rzeczach ważnych. Ale wcale nie o polityce. Polityka to tylko dość rozległy efekt uboczny trzech rzeczy, które zawsze pociągały ludzi: seksu, pieniędzy i przemocy. To one decydowały o losach świata i gdyby nie one, to nie byłoby bitew, wojen i traktatów pokojowych⁵⁶.

Komentarze na temat książek Wojciecha Drewniaka możemy znaleźć na opiniotwórczym portalu poświęconym książkom lubimyczytac.pl. Zachęcając czytelników do lektury pierwszej części książki *Historia bez cenzury* twórcy portalu napisali:

Autor w humorystyczny sposób, a do tego bardzo rzetelnie, przedstawia ważne wydarzenia z historii Polski. Jak głosi sam tytuł, jest to historia bez cenzury, czyli nie pozostają pominięte kwestie dotyczące morderstw, seksu, walki o wpływy, władzę i tym podobne. To, czego w szkolnych podręcznikach z pewnością nie znajdziemy⁵⁷.

Krytycy twórczości Wojciecha Drewniaka

Wraz ze wzrostem popularności kanału zaczęło pojawiać się coraz więcej głosów krytycznych. Twórcom zarzucano przede wszystkim błahe podejście do poważnych tematów, żarty oraz przeinaczanie, zniekształcanie i fałszowanie ogólnie znanych faktów historycznych. Dwa pierwsze zarzuty odnoszą się do konwencji kanału, a ostatni jest wymierzony w rzetelność twórców i pracę przez nich wykonywaną. Pewien bloger historyczny, który w Internecie znany jest jako Sygillus, opublikował dosyć obszerną recenzję książek Wojciecha Drewniaka, a przy okazji odniósł się również do kanału „Historia Bez Cenzury”. Już sam wstęp recenzji ukazuje nastawienie jej autora do młodzieżowego stylu kanału, nawiązując jednocześnie do cytowanego już słynnego „Ostrzeżenia”, pojawiającego się przed każdym filmem: „Recenzja zawiera treści krytyczne dotyczące książki «Historia Bez Cenzury» W. Drewniaka wraz z zaoraniem warsztatu pracy autora. Jeśli jest to dla

⁵⁶ Tamże, s. 12.

⁵⁷ *Historia bez cenzury*, <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/295145/historia-bez-cenzury>, [dostęp: 18 lipca 2025].

Ciebie poważny problem, bo jesteś fanboyem⁵⁸ «Historii Bez Cenzury» zrezygnuj z dalszego czytania..., chociaż pewnie będziesz żałować⁵⁹.

Sygitusz nie szczędzi słów krytyki wobec twórców kanału i autora książek, nie dostrzega też ich wielu zalet. Książki Wojciecha Drewniaka z cyklu *Historia bez cenzury* miały zawierać dogłębną wiedzę na temat postaci i wydarzeń poruszanych w filmach dostępnych na kanale. W tym przypadku autor recenzji również nawiązuje do tego, co napisał Wojciech Drewniak w cytowanym już fragmencie z pierwszej części książki:

Napisał to zawodowy historyk, który ukończył Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. No tak, po co historykowi chronologia, przecież bitwa pod Grunwaldem mogła odbyć się, dajmy na to w 1111 roku, a walczyć mogli na lasery dając sobie wzajemnie sygnał do ataku KOD-owskimi⁶⁰ wuwuzelami⁶¹. O ile możemy się zgodzić, że ważne jest w historii zrozumienie przyczyn i orientacji geopolitycznej, w której osadzone są dane wydarzenia, tak nie ma zgody na upraszczanie i lekceważenie chronologii w badaniach historycznych⁶².

W jednym z wywiadów Wojciech Drewniak powiedział, że dla niego czas studiów na UMCS był jedynie rozszerzeniem ogólnej wiedzy na temat dziejów Polski i świata oraz tego, co się wydarzyło historycznie, a nie metodą na zapamiętywanie dat i życiorysów ważnych postaci. Studia były dla niego raczej czasem na poznawanie różnych książek i dokumentów oraz na nauce ich interpretacji:

Ja ze studiów nie wyniosłem wiadra dat i wykutych na pamięć biografii. Dużo ważniejsze było dla mnie uświadomienie sobie, że nie istnieje coś takiego jak „jedna, prawdziwa historia”, i że absolutnie nie da się przedstawić historii bazując wyłącznie na jednej publikacji. To wszystko bardzo przydaje się w pracy nad *Historią Bez Cenzury*⁶³.

⁵⁸ *Fanboy* – potocznie osoba, która jest obsesyjnie zainteresowana jednym tematem, całkowicie mu oddana i poświęcająca cały swój czas jednemu hobby. Może odnosić się do muzyki, sportu, filmu, czy znanej osoby lub marki (zagorzały wielbiciel). Zob. *Fanboy*, w: *Wikisłownik. Wolny, wielojęzyczny*, <https://pl.wiktionary.org/wiki/fanboy>, [dostęp: 18 lipca 2025].

⁵⁹ Sygitusz, *Brednie „Historii Bez Cenzury”*. W sprawie książki Wojciecha Drewniaka, <https://sigillumauthenticum.blogspot.com/2016/12/brednie-historii-bez-cenzury-w-sprawie.html>, [dostęp: 17 lipca 2025].

⁶⁰ KOD (Komitet Obrony Demokracji) – polski ruch społeczny, założony 19 listopada 2015 roku, zarejestrowany jako stowarzyszenie 2 grudnia tego samego roku. Stowarzyszenie ma na celu krytykowanie władzy oraz partii Prawo i Sprawiedliwość i nazywanie jej niedemokratyczną. Zob. *Komitet Obrony Demokracji*, w: *Wikipedia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Komitet_Obrony_Demokracji, [dostęp: 21 lipca 2025].

⁶¹ Wuwuzela – aerofon ustnikowy (trąbka kibica), czyli rodzaj instrumentu muzycznego, w którym głównym źródłem dźwięku jest drgające powietrze. Wuwuzeli używali najczęściej kibice podczas meczów piłki nożnej, ale od 2010 roku obowiązuje zakaz używania jej podczas rozgrywek UEFA. Trąbki kibica używane były podczas demonstracji KOD-u. Zob.: *Wuwuzela*, w: *Wikipedia*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wuwuzela>, [dostęp: 21 lipca 2025]; *Aerofony*, w: *Wikipedia*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Aerofony>, [dostęp: 21 lipca 2025].

⁶² Sygitusz.

⁶³ W. Drewniak, „Nie istnieje coś takiego jak jedna, prawdziwa historia” – wywiad z Wojtkiem Drewniakiem, rozm. przepr. J. Marszałec, <https://historia.org.pl/2015/09/01/nie-istnieje-cos-tak->

Autor krytycznej recenzji Sygillusz uważa jednak, że Wojciech Drewniak popełnia rażące błędy w swoim przekazie. Używa niesprawdzonych informacji lub skraca je w taki sposób, że tracą one prawdziwość historii:

Autor manipuluje zapisami kronikarskimi, a fakty historyczne upraszcza, dopasowując je do swojej „luzackiej” historii Polski. [...] Stwarza pozory osoby, która jest wszechwiedząca i arbitralnie stwierdza, która postać historyczna jest dobra, a która zła i należy ją potępić, poprzez obśmianie i przypisanie jej głupiego przezwiska⁶⁴.

Sygillusz odniósł się również do kwestii poruszonych przez Wojciecha Drewniaka, który sugerował, że za nudę uczniów na lekcjach odpowiadają nauczyciele: „Na lekcjach wieje nudą. Na YouTube jest znacznie ciekawiej”⁶⁵. Sygillusz częściowo zgadza się z tym poglądem, ale również wskazuje na jego złożoność:

Oczywiście jest wielu historyków, którzy „zabijają” ciekawość w uczniach przez swoje metody nauczania przytoczone przez W. Drewniaka. [...] Jest też mnóstwo nauczycieli, którzy opowiadają o historii z pasją i ciekawością. [...] Nie wiadomo jakie doświadczenie w tym zakresie ma W. Drewniak, ale raczej nigdy nie pracował jako nauczyciel. [...] Może zlikwidujemy najlepiej szkoły i uczmy się na uniwersytecie YouTube⁶⁶.

Wypowiadając się na temat szkół Wojciech Drewniak stwierdził, że używają one ich filmów, ponieważ są wartościowe pod względem merytorycznym. Zapytany, czy nauczyciele włączają do programu materiały z kanału „Historia Bez Cenzury”, odpowiedział: „To prawda. Ale nie dlatego, że są leniwi, po prostu wiedzą, że jest w nich esencja danego tematu”⁶⁷. W tym samym wywiadzie opowiedział również, jak w pewnej szkole nauczyciel pogratulował mu, że potrafił pobudzić w uczniach zainteresowania historyczne: „W jednej ze szkół tuż po [...] lekcji [pokazowej] podszedł do mnie nauczyciel i powiedział, że dawno nie widział takiego zainteresowania. [...] To nie jest tak, że dzieciaki tylko imprezują i nie robią nic wartościowego. One łakną wiedzy. Tylko trzeba im ją w fajny sposób przekazać”⁶⁸.

Cytowany powyżej autor krytycznej recenzji ironicznie stwierdza, że działalność „Historii Bez Cenzury” mogłaby zastąpić szkołę, natomiast Wojciech Drewniak, opowiada o tym, że nauczyciele korzystają z materiałów zamieszczanych na kanale, aby pomóc sobie w prowadzeniu zajęć i uatrakcyjnić je. Sygillusz

iego-jak-jedna-prawdziwa-historia-wywiad-z-wojtkiem-drewniakiem/?fbclid=IwAR1li1plPr7qHegY0-PtTzvDgPw-QXuTIH21tx7G-VyhbXbznzSA1B8A, [dostęp: 17 lipca 2025].

⁶⁴ Sygillusz.

⁶⁵ W. Drewniak, „*Historia bez cenzury*”. *Młodzi to leniwi imprezowicze? Nieprawda! Łakną wiedzy, ale...*, rozm. przepr. W. Bruździak, <https://www.newsweek.pl/historia/historia-bez-cenzury-mlodzi-to-leniwi-imprezowicze-nieprawda-lakna-wiedzy-ale/c2v1k63?fbclid=IwAR25ysLuZw-NLfUQad0NEOEy144rJB4lhYav6uzAQjXHwyyKaMkxyUFNZrQ>, [dostęp: 17 lipca 2025].

⁶⁶ Sygillusz.

⁶⁷ W. Drewniak, „*Historia bez cenzury*”. *Młodzi...*

⁶⁸ Tamże.

podsumowuje swój długi wywód, mówiąc że nie ma nic przeciwko sposobowi, w jaki Wojciech Drewniak opowiada historię, ale ma problem z tym, że jest ona przez niego zakłamana: „Nie mam nic przeciwko temu, aby opowiadać historię jak robi to ekipa HBC i na tym zarabiać. Tylko bez prymitywnego upraszczania, konfabulowania, i manipulowania źródłami oraz faktami historycznymi”⁶⁹.

Twórcy „Historii Bez Cenzury” nie odnieśli się do recenzji Sygillusza. Ich stanowisko można jednak poznać z licznych wywiadów, których udzielają od początku swej youtuberskiej działalności.

Słów krytyki nie szczędzi także Romuald Kałwa, członek Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich, który wskazuje na kontrowersje związane z treściami prezentowanymi na kanale „Historia Bez Cenzury”. Zauważa, że zamieszczane materiały często zawierają uproszczenia i błędy merytoryczne, które mogą prowadzić do zniekształcenia prawdy historycznej. Choć kanał skutecznie angażuje młodzież, jego przekaz nie zawsze jest precyzyjny, co budzi obawy o właściwe zrozumienie historii. Romuald Kałwa krytykuje Wojciecha Drewniaka sugerując, że jego niekonwencjonalność może negatywnie wpływać na jakość prezentowanych treści. Drewniak stosuje metody narracji, które, choć kontrowersyjne, mogą przyciągać uwagę, jednak podważają jego kompetencje w rzetelnym przekazywaniu wiedzy historycznej⁷⁰. Kałwa zwraca również uwagę na tendencje twórców kanału do sympatyzowania z pewnymi ugrupowaniami politycznymi czy rządzącymi:

Wczoraj obejrzałem odcinek pt. „Napalona caryca – Katarzyna Wielka. Historia Bez Cenzury – YouTube”. Odcinek dotyczył „zamiłowania do seksu” i drogi do władzy tej niesympatycznej postaci. Pomijano tu wiele elementów. Uważam, że brak oceny moralnej tej osoby jest szkodliwy, a sam odcinek niemalże gloryfikował tę postać. [...] Kanał „Historia bez cenzury” znany jest, że często jego odcinki powstają w kooperacji z miastami i instytucjami (np. muzea), które sponsorują powstawanie tych odcinków. Sponsorowane [odcinki] są wówczas opatrzone komentarzem: „Odcinek powstał we współpracy z urzędem miasta w...”. Mam tylko nadzieję, że odcinek o Carycy czy o Piotrze Wielkim – nie był sponsorowany „wiadomo przez kogo”⁷¹.

Dziennikarz wyraża nadzieję, że kanał nie będzie produkował materiałów, które w sposób niezasłużony docenia takich ludzi, jak np. Władimir Putin. Romuald Kałwa z niepokojem przewiduje ewentualność, że „Historia Bez Cenzury” może zająć się tematami niewłaściwymi lub mało wartościowymi. Jako przykład nierzetelności twórców podaje odcinek o Benito Mussolinim, który ocenia jako „propagandowy i nierzetelny”. Używa tego przykładu, aby zilustrować swoje obawy o kierunek, w którym kanał może zmierzać: „Nie pierwszy raz program kanału był nieobiektywny. Takimi odcinkami były np. te poświęcone Mussolinie-

⁶⁹ Sygillusz.

⁷⁰ R. Kałwa, „Historia bez cenzury” – *niepokojąca tendencja kanału*, <https://www.salon24.pl/u/gotowynawszystko/969346,historia-bez-cenzury-niepokojaca-tendencja-kanal,> [dostęp: 17 lipca 2025].

⁷¹ Tamże.

mu, Kennedy’emu, czy komentarz o powstaniu Chmielnickiego. Mam nadzieję, że to tylko wypadki przy pracy”⁷².

Podsumowanie

W przestrzeni Internetu funkcjonują i wciąż są tworzone różnotematyczne platformy, takie jak np. YouTube, który jest doskonałym komunikatorem świadczącym usługi dźwiękowe, tekstowe i wizualne. Platforma umożliwia twórcom poszerzanie kreatywności poprzez różne metody modyfikowania i montowania filmów. Dodatkowo jest ona darmowa i do odtwarzania materiałów niepotrzebna jest rejestracja. Każdy może założyć swój kanał i umieszczać na nim materiały o różnej tematyce. Muszą być one jednak zgodne z regulaminem platformy.

Treści zamieszczane na YouTube są więc różnorodne, począwszy od muzyki, a skończywszy na materiałach edukacyjnych. Znaleźli się bowiem internetowi twórcy świadczący usługi edukacyjno-naukowe. Część z nich skupia się na objaśnianiu materiału przekazywanego w szkołach bądź na uczelniach, a część na poszerzaniu wiedzy użytkowników. Twórczość zarówno jednych, jak i drugich wykorzystywana jest w procesie edukacji przez uczniów oraz studentów, dla których ważna jest dostępność do wiedzy oraz jak najniższy koszt jej pozyskania. Z twórczości youtuberów korzystają również nauczyciele.

Katarzyna Garwol w artykule pt. *Rola mediów społecznościowych w edukacji – stan obecny i perspektywy rozwoju*⁷³ zwróciła uwagę na udział mediów internetowych w procesie edukacyjnym, analizując statystyki największych platform, w tym YouTube’a. Platforma ta okazała się skutecznym źródłem informacji, właśnie w obszarze edukacji. Wykorzystywanie serwisów społecznościowych w nauczaniu historii, która dla młodego odbiorcy bywa często nieatrakcyjna, a nawet nudna, dostrzegli już w 2013 roku twórcy kanału „Historia Bez Cenzury”.

Analiza działalności jednego z najpopularniejszych kanałów edukacyjnych w Polsce, „Historia Bez Cenzury”, pozwoliła ocenić jego wpływ na odbiorców. Duża liczba subskrypcji oraz udostępnionych materiałów świadczy o tym, że nowoczesna, wręcz rozrywkowa forma przekazu, trafia do osób zainteresowanych historią, a w szczególności młodych ludzi. Znaleźli się też przeciwnicy kanału, którzy wolą bardziej tradycyjne podejście do poznawania historii, a przede wszystkim poważny sposób przekazywania wiedzy o naszej przeszłości i naszych przodkach. Zarzucają oni twórcom kanału żartobliwy, a czasami wulgarny język oraz rozrywkowe podejście do ważnych historycznych wydarzeń i postaci, które wywarły wpływ na losy Polski i świata. Krytycy zwracają również uwagę na nierzetelność i nieobiektywność twórców „Historii Bez Cenzury”.

Należy podkreślić, że przeanalizowany kanał nie jest odpowiednikiem szkolnych czy uczelnianych zajęć z historii, chociaż w pewnym zakresie bazuje

⁷² Tamże.

⁷³ Szerzej zob. K. Garwol, *Rola mediów społecznościowych w edukacji – stan obecny i perspektywy rozwoju*, „Dydaktyka Informatyki” 2017, nr 12, s. 51-56.

na programach nauczania. Jest raczej „skarbnicą” ciekawostek, których nie znajdzie się w podręcznikach oraz skryptach. Dla zainteresowanych historią nieco starszych ludzi, „wychowanych” chociażby na programie telewizyjnym *Sensacje XX wieku* Bogusława Wołoszańskiego, „Historia Bez Cenzury” stanowić może doskonale uzupełnienie wiedzy wyniesionej ze szkoły czy wyższej uczelni. Jedno jest pewne, oglądając filmy zamieszczone na kanale na pewno nie można się nudzić.

Założenie kanału „Historia Bez Cenzury” wydaje się dobrym pomysłem, pomimo tego że większość internautów korzysta z platformy YouTube w celach rozrywkowych. Jednak „lekkie” podejście do trudnych i zawiłych historycznych tematów jest całkiem niezłym rozwiązaniem na dzisiejsze czasy. Materiały realizowane przez Wojciecha Drewniaka i jego współpracowników, pomimo zarzutów nierzetelności, stanowią pewnego rodzaju wstęp i zachętę do dalszych poszukiwań, np. archiwalnych. Twórcy jednak, jak sami podkreślają, przygotowując kolejny odcinek, korzystają nawet z kilkunastu naukowych opracowań, by udowodnić, że udostępniony materiał jest oparty na fachowej literaturze, jasno przedstawiony, a zarazem atrakcyjnie przekazany współczesnemu odbiorcy.

Bibliografia:

- Aerofony*, w: *Wikipedia*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Aerofony>.
- Aumont Jacques, *Interpretacja filmów*, Warszawa 2021.
- Aumont Jacques, Marie Michel, *Analiza filmu*, Warszawa 2011.
- Barańska-Szmitko Anna, *Czy przystępna wypowiedź eksperta umniejsza jego autorytet? Wizerunek Wojtka Drewniaka na podstawie wypowiedzi umieszczanych na kanale YouTube „Historia bez Cenzury”*, w: *Badanie komunikacji/projektowanie komunikacji*, vol. 3, pod red. Michała Grecha, Karoliny Lachowskiej, Kamila Olendra, Annette Siemes, Wrocław 2020, s. 179-195.
- Barańska-Szmitko Anna, *Relacja między dyskursem popularnonaukowym w serwisie YouTube a wizerunkiem vlogera na przykładzie prowadzących kanały „Historia Bez Cenzury” oraz „Irytujący Historyk”*, „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura” 2020, nr 2, s. 62-77.
- Barańska-Szmitko Anna, *Wizerunek Wojciecha Drewniaka w jego książkach „Historia Bez Cenzury”. Dyskursywna analiza cech wizerunkowych „pasjonat” oraz „ma dużą wiedzę historyczną”*, w: *Metody badania komunikacji i mediów. Perspektywa teoretyczna i analityczna*, pod red. Anny Barańskiej-Szmitko, Łódź 2021, s. 282-307.
- Ciesiołka Adrian, *YouTube jako nowe źródło wiedzy*, „Neodidagmata” 2018, nr 36/37, s. 103-120.
- Ciota na tronie – Stanisław August Poniatowski. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=FKUBLn3czU>.
- Co się stało z niemiecką bronią po wojnie?*, <https://www.youtube.com/watch?v=nPlu4Ls2YaM>.
- Czerwiński Jakub, *Jakub Czerwiński. Jesteśmy od tego, aby wychować ludzi. Rozmowa z dowódcą Jednostki Strzeleckiej 1031*, rozm. przepr. (mb), <https://gazetatrybunalska.info/2018/05/jakub-czerwinski-jestesmy-od-tego-aby-wychowac-ludzi-rozmowa-z-dowodca-jednostki-strzeleckiej-1031/>.

- Drewniak Wojciech, *Historia bez cenzury*, Kraków 2016.
- Drewniak Wojciech, „*Historia bez cenzury*”. *Młodzi to leniwi imprezowicze? Nieprawda! Łakną wiedzy, ale...*, rozm. przepr. Weronika Bruździak, <https://www.newsweek.pl/historia/historia-bez-cenzury-mlodzi-to-leniwi-imprezowicze-nieprawda-lakna-wiedzy-ale/c2v1k63?fbclid=IwAR25ysLuZw-NLfUQad0NEOEy144rJB4lhYav6u-zAQjXHwyyKaMkxyUFNZrQ>.
- Drewniak Wojciech, „*Nie istnieje coś takiego jak jedna, prawdziwa historia*” – wywiad z *Wojtkiem Drewniakiem*, rozm. przepr. Joanna Marszalec, <https://historia.org.pl/2015/09/01/nie-istnieje-cos-takiego-jak-jedna-prawdziwa-historia-wywiad-z-wojtkiem-drewniakiem/?fbclid=IwAR1Ii1pPr7qHegY0-PtTzvDgPw-QXuTIH212tx7G-VyhbXbznzSA1B8A>.
- Drewniak Wojciech, *Opowiada o historii Polski bez cenzury. Nie bez powodu jego filmy pokazują na lekcjach*, rozm. przepr. Magdalena Drozdek, <https://ksiazki.wp.pl/opowiada-o-historii-polski-bez-cenzury-nie-bez-powodu-jego-filmy-pokazuja-na-lekcjach-6244232301270657a?fbclid=IwAR0D-T6KH9257xZAzDbS-DxZL947ZXOZAPy7G6vWq5xjGEjLjXr-A-2R2cSI>.
- Drewniak Wojciech, *Pan od historii. Bez cenzury. Rozmowa z Wojciechem Drewniakiem*, rozm. przepr. Agnieszka Kasperska, <https://www.dziennikwschodni.pl/lublin/pan-od-historii-bez-cenzury,n,1000251558.html>.
- Drewniak Wojciech, Chilczuk Paweł, *Research zaczynamy zwykle od wizyty w Bibliotece Głównej UMCS*, rozm. przepr. Katarzyna Skąlecka, <https://www.umcs.pl/pl/aktualnosci,4622,research-zaczynamy-zwykle-od-wizyty-w-bibliotece-glownej-umcs,149311.chtm>.
- 10 lat – historia *Historii bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=fE8xDERavAI>.
- Dziewczę z charakterem – Maria Skłodowska-Curie. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=Uw2YU9TdnOA>.
- Dziewica bohater – Emilia Plater. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=8nE65OpyqY&list=PL-fnyl58_Xjv0x68NLit8us4H9jM43FuP&index=3.
- Fanboy, w: Wikisłownik. *Wolny, wielojęzyczny*, <https://pl.wiktionary.org/wiki/fanboy>.
- Garwol Katarzyna, *Rola mediów społecznościowych w edukacji – stan obecny i perspektywy rozwoju*, „Dydaktyka Informatyki” 2017, nr 12, s. 51-56.
- Historia bez cenzury*, <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/295145/historia-bez-cenzury>.
- Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/@HistoriaBezCenzuryMB>.
- Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/@HistoriaBezCenzuryMB/videos>.
- Historia Bez Cenzury dla CDV! Formatowanie obywatela? Poznaj historię edukacji – bez cenzury!*, <https://cdv.pl/aktualnosci/jubileusz/historia-bez-cenzury-dla-cdv/>.
- Historia bez cenzury Liczba wyświetleń wideo liczyć statystyk*, <https://pl.youtubers.me/historia-bez-cenzury/youtube-filmy-statystyka>.
- Historia bez cenzury Wszystkich abonentów liczyć statystyk*, <https://pl.youtubers.me/historia-bez-cenzury/youtube-filmy-statystyka>.
- I straszno i śmieszno – Życie codzienne w PRL. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=R7fn_jOzzfY.
- IrytującyHistoryk*, <https://www.youtube.com/@IrytujacyHistoryk>.
- Jak zwyciężać mamy – historia hymnu. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=7mgUW-G-Kog>.

- JP100% – Józef Patriota. Historia bez cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=zAZVPSqSg8s>.
- Jurek Krzysztof, *Internet w pracy nauczyciela historii*, „Wiadomości Historyczne” 2001, nr 4, s. 212-219.
- Kałwa Romuald, „*Historia bez cenzury*” – *niepokojąca tendencja kanału*, <https://www.salon24.pl/u/gotowynawszystko/969346,historia-bez-cenzury-niepokojaca-tendencja-kanału>.
- Kim był Kim? – Kim Ir Sen. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=-x9ASGFJvjg>.
- Komitet Obrony Demokracji*, w: *Wikipedia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Komitet_Obrony_Demokracji.
- Leszek Pietrzak*, <https://nakanapie.pl/autorzy/leszek-pietrzak>.
- Ludzie to idioci – najgłupsze pomysły w historii. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=BFYRn7o6YqU>.
- Łomot po poznańsku – Powstanie Wielkopolskie. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=L0szPkk6bbE>.
- Maciejak Katarzyna, *YouTube w edukacji. Strategie nadawcze wideoblogerów*, Kraków cop. 2018.
- Michalski Arkadiusz, *ThrashingMadPL. „Historia na Szybko” szczegółowo i dogłębnie*, rozm. przepr. Tomasz Leszkowicz, <https://histmag.org/ThrashingMadPL-Historia-na-Szybko-szczegolowo-i-doglebnie-15616>.
- Okoń Tomasz, *1,6 mln subskrybentów i historia bez cenzury. Skąd ten sukces na YouTube?*, rozm. przepr. Łukasz Oplątek, <https://wyborcza.pl/duzyformat/7,127290,30861963,1-6-mln-subskrybentow-i-historia-bez-cenzury-skad-ten-sukces.html>.
- Okoń Tomasz, *O historii bez cenzury*, rozm. przepr. Jan Mazur, <https://glosswidnika.pl/o-historii-bez-cenzury/>.
- Okoń Tomasz, Drewniak Wojciech, *Autorzy kanału „Historia bez cenzury”. Polacy mają się czym chwalić*, rozm. przepr. Kamil Jasiński, <https://www.polskieradio.pl/10/3963/Artykul/1486743,Autorzy-kanału-Historia-bez-cenzury-Polacy-maja-sie-czym-chwalic>.
- Osiński Zbigniew, *Edukacja historyczna w Internecie – mrzonki czy realne możliwości?*, „Wiadomości Historyczne” 2007, nr 1, s. 5-11.
- Osiński Zbigniew, *Internetowe zasoby dla nauczycieli historii*, „Wiadomości Historyczne” 2011, nr 3, s. 15-20.
- Polowanie na Hitlera. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=jROGJB1YUPI>.
- Powalony bucik – Kaligula. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=NYkiSQwz048>.
- Powrót do przyszłości*, w: *Wikipedia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Powr%C3%B3t_do_przysz%C5%82o%C5%9Bci.
- Prosię na stosie – Procesy zwierząt. Historia Bez Cenzury*, <https://www.youtube.com/watch?v=LmZnQnwscT0>.
- Rznięcie szlachty – rabacja galicyjska. Historia Bez Cenzury*, https://www.youtube.com/watch?v=TczHnSNRNTk&list=PL-fnyl58_Xjv0x68NLit8us4H9jM43FuP&index=14.
- Sieradzan Wiesław, *Internetowe portale historyczne*, „Wiadomości Historyczne” 2007, nr 1, s. 28-31.

- Sośnierz Magdalena, *Historyczne gry komputerowe – przewodnik dla nauczycieli*, „Wiadomości Historyczne” 2011, nr 3, s. 30-38.
- Sternicka Magdalena, *Cyberprzestrzeń jako dostawca rozrywki oraz miejsce autokreacji – na przykładzie serwisu internetowego YouTube*, w: *Małe tęsknoty? Style życia w czasie wolnym we współczesnym społeczeństwie*, red. nauk. Wojciech Muszyński, Toruń 2009, s. 84-95.
- Sygillusz, *Brednie „Historii Bez Cenzury”*. W sprawie książki Wojciecha Drewniaka, <https://sigillumauthenticum.blogspot.com/2016/12/brednie-historii-bez-cenzury-w-sprawie.html>.
- ThrashingMadPL, <https://www.youtube.com/@ThrashingMadPL>.
- Turczyn Andrzej, *Na you tube IrytujacyHistoryk o broni palnej nadaje całkiem ciekawie*, <https://trybun.org.pl/2017/08/23/na-you-tube-irytujacyhistoryk-o-broni-palnej-nadaje-calkiem-ciekawie/>.
- Ukraina i Rosja – Historia na mapach i tezy Putina, <https://www.youtube.com/watch?v=ArIeZpKUvlg>.
- Władca z jajami – Bolesław Chrobry. Historia bez cenzury, <https://www.youtube.com/watch?v=zQfcrbXrVS0>.
- Wojdon Joanna, *Gry, które uczą historii*, „Edukacja Medialna” 2002, nr 1, s. 45-49.
- Wójcik Agnieszka, *Językowe i pozajęzykowe mechanizmy kształtowania pamięci zbiorowej w popularnonaukowym programie „Historia bez Cenzury”*, „Stylistyka” 2019, nr 28, s. 247-264.
- Wuwuzela, w: *Wikipedia*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wuwuzela>.
- Zakazane Historie, <https://www.youtube.com/@Zakazanehistorie>.
- Żółtowski Dariusz, *YouTube w edukacji polonistycznej. Rekonesans*, „Edukacja – Technika – Informatyka” 2019, nr 4, s. 318-323.

Emilian Bebel

Kanał na YouTube „Historia Bez Cenzury” nowoczesną formą edukacji historycznej

Artykuł prezentuje znajdujący się na platformie YouTube edukacyjny kanał „Historia Bez Cenzury”. Ukazani zostali jego twórcy, z Wojciechem Drewniakiem na czele. Skupiono się na użytkownikach i zamieszczanych na kanale materiałach (filmach) oraz formie ich przekazu. Analizie poddane zostały również pozytywne i negatywne opinie użytkowników kanału. Postarano się wreszcie ukazać jego wykorzystanie w szkolnej i pozaszkolnej edukacji historycznej. Artykuł powstał z wykorzystaniem metody analizy jakościowej zawartości mediów internetowych oraz metody analizy i interpretacji filmu.

Słowa kluczowe: Internet, YouTube, media społecznościowe, „Historia Bez Cenzury”, edukacja historyczna

The YouTube channel “Historia Bez Cenzury” (History Uncensored) is a modern form of historical education

The article presents the educational channel “Historia Bez Cenzury” (History Uncensored) on YouTube. Its creators, led by Wojciech Drewniak, are featured. The focus is on the users and the materials (videos) posted on the channel, as well as the form of their presentation. Positive and negative opinions of channel users are also analyzed. Finally, an attempt is made to show its use in school and extracurricular history education. The

article was written using the method of qualitative analysis of Internet media content and the method of film analysis and interpretation.

Key words: Internet, YouTube, social media, “Historia Bez Cenzury” (Uncensored History), historical education

Data zgłoszenia tekstu: 04.08.2025

Data akceptacji tekstu: 02.10.2025

